

FINALISTEN

Kundemagasin for Finale Systemer as / Desember 2009

Frykt for hollandsk syke

Overforbruk i offentlig sektor kan gi store negative ringvirkninger for norsk økonomi. Stadig flere eksperter frykter Norge kan være smittet av hollandsk syke.

Brunvoll AS tror på
norsk eksportindustri

SIDE 12-13

Morsomt og
lærerikt BrukerForum

SIDE 18-21

Tæring og næring

OECD mener Norge kan være den første økonomien som kommer seg helskinnet gjennom finanskrisen. Men bare dersom vi spiller kortene våre riktig. OECDs eksperter i Paris advarer mot det overforbruket av oljepenger som regjeringen nå legger opp til. Konsekvensene av et slikt overforbruk kan bli såkalt hollandsk syke, som vi omtaler fyldig i denne utgaven av Finalisten.

Som et usannsynlig men like fullt lærerikt skrekksenario, viser jeg til den ulykkelige skjebnen til det lille øysamfunnet Nauru i Stillehavet, som fikk sin selvstendighet i 1968. Som Norge, fikk også de tilgang til enorme rikdommer fra en ufornybar naturressurs. I Naurus tilfelle dreide dette seg om gjødsel fra guano, eller fugleskitt som vi sier på godt norsk.

Av en eller annen grunn finnes det sjøfuglearter på de kanterne av Stillehavet som nødig gjør fra seg i havet. I stedet for holder de seg helt til de kommer over en sjelden øy, som Nauru. Gjennom årtusenene har det samlet seg meterhøye lag av dette fosfatrike avfallet. Guano er perfekt som gjødsel, og jordbruket i land som Australia betalte gode penger til Naurus etter hvert velfylte statskasse.

Nauru hadde som Norge vært et fattig fiske- og jordbruks-samfunn, men ble nesten over natten regnet som verdens nest rikeste land i forhold til innbyggertallet. Inntektene ble for

en stor del fordelt blant innbyggerne, som i løpet av kort tid eide to til tre biler hver på en øy med bare 29 kilometer asfaltert vei. Privatøkonomien til befolkningen ble ytterligere anstrengt av et stadig jag etter nye og moderne forbruksprodukter.

Skjønnhetsidealet på øya var å være fetest mulig. Med en diett av fersk fisk, frukt og grønt var fedme uvanlig blant nauruene, som i tillegg måtte jobbe for føden. Den nyvunne rikdommen førte til at de fleste ikke trengte å jobbe. Dette kombinert med importert hurtigmat, var fedme oppnåelig for de fleste. Resultatet var at over halvparten av befolkningen fikk diabetes. Staten måtte inn med stadig mer penger til helsevesenet.

Når myndighetene på Nauru innså at guanolagrene begynte å tømmes, opprettet de et fond for fremtidige generasjoner. Et fond med handlingsregler som tilsa at man bare skulle bruke avkastningen av fondet. Men en stadig fetere og sykere befolkning trengte stadig mer midler for å holde seg på bena, så myndighetene bestemte seg for å bruke av selve fondet (Høres dette kjent ut?)

I tillegg hadde ikke myndighetene ansatt fondsforvaltere fraøverste hylle. De satset deler av formuen på en musikal i London som ble tatt av plakaten kort tid etter premieren. Resten gikk til tvilsomme investeringer i eiendomsmarkedet i utlandet, blant annet Nauru House i Melbourne som bare blir kalt «fugleskitthuset» på folkemunne.

Nå er Nauru blant de fattigste landene i verden. Hovedinntekten kommer fra asylsøkerleire, som Australia betaler dem for å drive.

Dette var bare et lite varsko i økonomiske tider som ellers er på bedringens vei. Jeg håper alle nyter julematen med god samvittighet. Samtidig vil jeg benytte anledningen til å ønske alle ansatte, samarbeidspartnere og kunder en riktig god jul og et næringsrikt nytt år.

Eivind Simonsen
Administrerende direktør
i Finale Systemer

Finalisten / desember 2009

Finale Systemer as

Et kundemagasin fra
Ansvarlig redaktør:..... Eivind Simonsen
Redaksjon og grafisk produksjon:.. Pegasus Publisering AS
Trykk:..... Merkur Trykk AS
Opplag:..... 4.500
www.finale.no - telefon 77 66 54 60

Finalisten arbeider tett med regnskapsførere og revisorer over hele landet. Stadig vekk møter vi på fagfolk med gode inspirasjonshistorier, genuine ideer og tankevekkende betraktninger om faglige problemstillinger. Disse vil vi gjerne la flere inspireres av. Ta gjerne kontakt med oss dersom du har et tema eller en historie som vi kan presentere i Finalisten.

Kontakt: finalisten@finale.no

TEMA

SIDE 4-5 FRYKT FOR HOLLANDSK SYKE

Historiske innspill fra Alan Greenspan og andre økonomer rundt utfordringene til råvaretunge økonomier.

SIDE 6-9 GJEDREM ADVARER MOT OFFENTLIG OVERFORBRUK

Svein Gjedrem forklarer farene økt bruk av oljepenger representerer for norsk økonomi.

SIDE 10-11 TRUSSEL MOT VELFERDEN

Professor Steinar Strøm tror effekten av hollandsk syke blant annet vil være mindre velferd.

KUNDEBESØK

SIDE 12-13 BRUNVOLL AS I FRONTLINJEN

Vi besøker eksportbedriften Brunvoll AS i Molde. Suksessbedriften vil bli hardt rammet av en eventuell hollandsk syke.

AKTUELT

SIDE 14-15 OECD ADVARER NORGE

OECD advarer Norge mot å «blåse opp» offentlig sektor.

SIDE 16-17 RENTENIVÅ VS KONKURRANSEEVNE

Kredittilsynsdirektør Bjørn Skogstad Aamo frykter de økonomiske konsekvensene av økt rentenivå.

BRUKERFORUM

SIDE 18-21 BRUKERFORUM MED MORSOM SNERT

Årets Brukerforum av faglig påfyll, trening av lattermusklene og smaksløkene.

SIDE 22-23 NYHETER FRA BRUKERFORUM 2009

Ola Odden presenterte årets nyheter på Brukerforumet i flotte omgivelser på Holmen Fjordhotell.

Frykt for holla

Effekten av hollandsk syke er blant de mest underlige økonomiske fenomenene. Ledende eksperter frykter at Norge har pådratt seg smitte.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

ILLUSTRASJON: ISTOCKFOTO

Slutteffekten av hollandsk syke er at en økonomi totalt sett taper på å oppdage og utvinne en verdifull råvare som selges på verdensmarkedet. Økonomer hadde sett et mønster i at økonomiske områder som Singapore, Japan, Hong Kong og Vest-Europa med lite råvareressurser gjorde det økonomisk mye bedre enn nasjoner som var rike på råvareressurser. At dette faktisk var tilfelle, ble ikke forklart før på 70-tallet. Da Nederland, som fikk den noe tvilsomme æren av å få viruset oppkalt etter seg, opplevde store økonomiske problemer som følge av store gassfunn i Nordsjøen på 60-tallet.

Og viruset er utbredt. Blant nasjoner som tror de har skutt gullfuglen gjennom store råvarefunn, er det heller regelen enn unntaket å bli smittet. Så langt er Norge et sjeldent unntak.

Konkurrensevidning

I Nederlands tilfelle var det sterk etterspørsel etter gassen fra Nordsjøen. Dette igjen førte til sterk etterspørsel etter nederlandske gylden, som økte i verdi sammenliknet med andre valutaer. Nederland har en stor eksportindustri, og høyere gyldenkurs ga umiddelbart svakere konkurransevilkår for nederlandske eksportører.

De utbetalte lønninger og andre kostnader i dyre gylden, mens de solgte produktene sine for utenlandsk valuta av stadig lavere verdi. Eksportørene kunne nå velge mellom å øke prisene på sine produkter og dermed selge mindre, eller å tåle lavere priser på sine produkter.

Offentlig sektor

Men den nederlandske stat hadde tjent godt på gasseventyret gjennom skatter og avgifter. Og penger er jo til for å brukes. Offentlig sektor ble oppblåst og kompetanse forsvant fra privat sektor, som måtte si opp folk til fordel for offentlig sektor.

Avtagende gassinntekter og en skadskutt eksportnæring førte til store underskudd på utenriksøkonomien og statsfinansene. Offentlig sektor måtte stramme inn, blant annet gjennom å ansette færre folk, men det var ikke gjort i en håndvending å føre arbeidstakere tilbake til privat sektor. Stadig stigende arbeidsløshet ble resultatet.

Gassfunnene på Groningen-feltet på slutten av 60-tallet ble mer en forbannelse enn en velsignelse. Først i andre halvdel av 1990-tallet hadde Nederlands økonomi kommet seg over hollandsk syken.

Nasjonal latskap

«10 år fra nå, 20 år fra nå, dere vil se: Olje vil ruinere oss!». Tidligere oljemi-

nister i Venezuela og medstifter OPEC, Juan Pablo Perez, luktet lunta allerede tidlig på 70-tallet. Han forutså OPEC-landenes manglende evne til å spre oljeinntektene på andre næringer enn nettopp de oljerelaterte.

Statistikk viser at land med store råvareressurser har en markant svakere utvikling i bruttonasjonal produkt sammenliknet med mer råvarefattige land. Dette fordi store råvareinntekter kan oppleves som en sovepute for staten, bedriftene og innbyggerne. I enkelte gulfstater har dette gitt ekstreme utslag. Etniske innbyggere får så store økonomiske bidrag fra staten at mange velger å holde seg borte fra arbeidslivet. Arbeidsinnvandrere tar jobbene og sender mesteparten av lønna til hjemlandet.

Det har blitt påstått at vi i Norge også bruker oljeinntektene som en sovepute. At finner og svensker er mer innovative med større vilje til å skape industri og arbeidsplasser. Men måten vi hittil har håndtert oljeformuen på har også vekket begeistring fra verdens ledende økonomer.

Oljefondet

I sine mursteinstunge memoarer «The age and turbulence (2007)», nevner tidligere sentralbanksjef Alan Greenspan Norge med et par setninger. Begge setningene handler om Norsk

ndsk syke

pensjonsfond utland (oljefondet). Greenspan fremholder oljefondets stabiliserende effekt på norsk økonomi. At oljefondet gjennom sine investeringer i utlandet har klart å holde den norske kronekursen stabil. For å oppnå stabiliserende effekter gjennom oljefondet, ligger det i fondets mandat en handlingsregel om at man ikke skal bruke mer enn fire prosent av fondet hvert år. I forslaget til

statsbudsjett for 2010 er det foreslått å bruke 44.6 milliarder mer enn dette. Kronekursen har steget markant og er på et rekordhøyt nivå.

Ledende økonomieksperter er bekymret for at dette overforbruket kan lede Norge inn i en periode med hollandsk syke. I Nederlands tilfelle pågikk dette i nærmere 30 år.

Tidligere sentralbanksjef i USA, Alan Greenspan, skrev i sine memoarer (2007) at bruken av oljefondet forhindret hollandsk syke i Norge.

Gjedrem advarer mot offentlig overforbruk

I motsetning til de fleste av oss, er sentralbanksjef Svein Gjedrem mer opptatt av hollandsk syke enn svineinfluensa.

TEKST: THOMAS SCHANCHE
FOTO: NANCY BUNDT

Direktør for Norges Banks pengepolitikk, Jon Nicolaisen, presenterte uvanlige tall i sin pengepolitiske rapport for tredje kvartal 2009. Den norske kronekursen var sterkere enn noe kvartal tidligere i historien.

Direktøren kunne også opplyse om at dette igjen førte til at det relative lønnsnivået og de relative konsumprisene, var på rekordhøyt nivå sammenlignet med våre handelspartnere.

For norske bedrifter blir konkurransen med utenlandske bedrifter derfor

Tallene Direktør for Norges Banks pengepolitikk Jon Nicolaisen presenterte, var lite lystig lesning for norske eksportører.

som å stille til start på en 100 meter med full oppakning på ryggen.

Stor risiko

Sentralbanksjefen uttalte at store investeringer i oljeindustrien har generert svært høy aktivitet i i norsk skipsbygging, supplyindustri og verksnæring under pressekonferansen etter rentemøtet 28. oktober. Disse investeringene har vært med på å dempe finanskrisen for industrien, og vil fortsatt kunne gjøre det i fremtiden. Men Svein Gjedrem ser fortsatt store skjær i sjøen.

– Norsk industri vil i løpet av de neste fem til 10 årene kunne bli rammet av sitt høye kostnadsnivå. Derfor er risikoen for hollandsk syke ganske stor, påpeker Svein Gjedrem.

Sentralbanksjefen ser også andre strukturelle trusler for norsk industri generelt og eksportnæringen spesielt.

– I den sterke perioden vi har hatt bak oss, har det vært gode priser og avsetningsforhold for industrien. Finanskrisen har gitt et negativt omslag, forteller Gjedrem.

Sentralbanksjefen viser til at tidligere tendenser i den globale markedsplassen stadig forsterker seg.

– Asiatisk industri har i lengre tid hatt en bedre utvikling enn resten av OECD-landene. Finanskrisen har forsterket dette, og vi opplever enn omlokalisering av industrien på OECD-landenes bekostning. Dette vil

få konsekvenser for norsk industri, konkluderer Svein Gjedrem.

Bryter handlingsregelen

I handlingsregelen om bruk av oljepenger, er det satt et tak på fire prosents årlig bruk av Norsk pensjonsfond utland, (oljefondet.) Dette tilsvarer stipulert årlig avkastning av fondet. Et overforbruk av oljefondet vil kunne føre til en overoppheting av norsk økonomi, og en overdimensjonert og skjermet offentlig sektor som skviser ut import- og eksportkonkurrerende sektor av økonomien.

I regjeringens forslag til statsbudsjett for 2010, er det lagt opp til å gå ut over handlingsreglene. Det er foreslått å bruke fem prosent av oljefondet. Sentralbanksjefen tar dette med fatning, men kan ikke la være å kommentere fordelingen bak tallene.

– Vi hadde forventet en økning i offentlige utgifter. Men når vi ser på veksten i offentlig forbruk i 2009, var dette for en stor del midlertidige utgifter. Dette er erstattet med en vekst i varige utgifter, kommenter Gjedrem, som antyder at denne veksten kan være problematisk å snu.

Risikoen for hollandsk syke er ganske stor

*Svein Gjedrem
Sentralbanksjef*

”

Veksten i offentlig
forbruk i 2009, var
for en stor del midler-
tidige utgifter. Dette
er erstattet med en
vekst i varige utgifter

*Svein Gjedrem
Sentralbanksjef*

*Sentralbanksjef Svein Gjedrem
mener norsk industri i løpet av de
neste fem til 10 årene vil kunne bli
rammet av sitt høye kostnadsnivå.*

Medisin

I motsetning til svineinfluensa, kan ikke nasjonen bestille vaksine mot eller kur for hollandsk syke. Om vi avverger utbrudd av hollandsk syke, avhenger av gode beslutninger fra våre ledere og omstendighetene i verden rundt oss. Som en råvareting økonomi, er det mange omstendigheter vi ikke rår over.

– Nederlands kur mot hollandsk syke var å begrense offentlige utgifter. For Norges del vil også prisutviklingen på olje og gass være avgjørende. Vi kan bedre rammevilkårene for olje- og gassektoren for å forbedre situasjonen, forklarer sentralbanksjefen.

Gjedrem mener også man bør se på selve næringsstrukturen i landet.

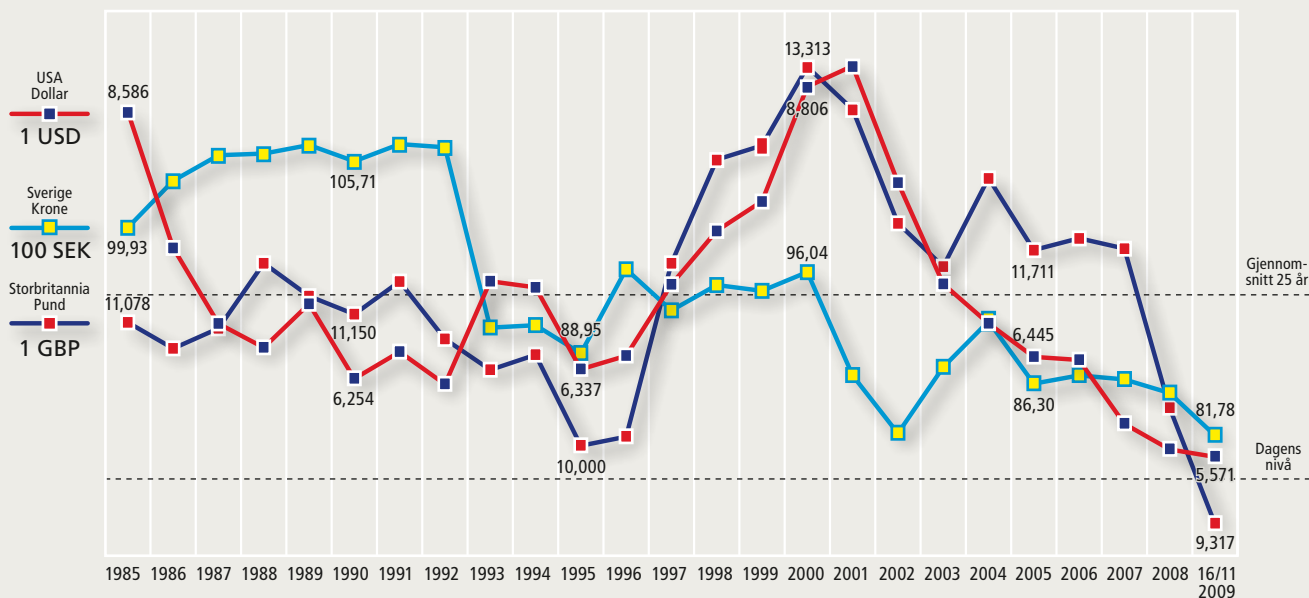
– Vi må ha flere ben å stå på i fremtiden enn olje, gass og offentlig virksomhet. Diversifisert industri er viktig for produktivitsvekst og næringsutvikling, påpeker Sentralbanksjefen.

– Ikke bare i industrien, men for næringslivet generelt.

Rekordsterk kronekurs

Valutakurser, årsgjennomsnitt over 25 år av daglige noteringer

Norges Bank ser med bekymring på omlokalisering av industrien fra OECD-landene til lavkostland.

Den norske
kronekursen
er sterkere enn
noe kvartal tidli-
gere i historien»

Jon Nicolaisen
Direktør

Under årstalen på Norges Banks representantskapsmøte 12. februar i år, leste sentralbanksjef Svein Gjedrem sin vane tro et dikt for forsamlingen. Diktet ble nominert til Nordisk Råds litteraturpris i år, og kan nærmest fremstå som et profetisk valg fra sentralbanksjefens side. Diktet ble fremført før man begynte å snakke om hollandsk syke. Her er et utdrag fra Øyvind Rimbereids lange dikt «Tulipan».

«Tulipan»

«Året 1635

og på pollengult papir
flagrer tulipanløker de fleste knapt
vet hvor gror.

Eller de gror kun i vekselsignaturen
til en selger som selv har kjøpt
en signatur av en selger
med penger som selv finnes
kun som signatur».

Videre lyder diktet:

«Og depresjonens årsak?
Teorier i strid, liksom omkring
et ennå ikke oppdaget virus.
Kom det av aksjehandelens altfor frie liv?
Eller oppsto det fordi statens hånd
i et sett forstyrret med sin unaturlige smitte?
Eller buktet viruset seg
inne i selve regnemaskinen?»

KILDE: NORGES BANK

Trussel mot velfer

Dersom Norge går inn i en periode med hollandsk syke vil vi måtte redusere vår levestandard forklarer økonomiprofessor Steinar Strøm.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

FOTO: SVERRE DALLAND

Professoren tror vi kan være på vei inn i en periode med hollandsk syke.

– Ja, i den forstand at vi bruker så mye oljepenger innenlands at eksportkonkurrerende bedrifter går dukken. På lang sikt trenger vi en stor eksportkonkurrerende sektor for å kunne finansiere import til landet, eventuelt kan vi gå ned i import og levestandard.

Strøm viser til at en oppblåst offentlig sektor er et like stort sykdomstegn som en vaklende eksportsektor.

– Merk at utpressing av eksportindustri bare er en nødvendig og ikke tilstrekkelig betingelse. For at vi virkelig skal bli hollandsk syk må arbeidsmarkedet og næringsvirksomhet i fremtiden være slik at vi ikke får overført arbeidskraft og andre ressurser tilbake til eksportbedrifter når det trengs.

Professoren viser til erfaringene fra Nederland.

Det var dette siste Nederland slet med før økonomien normaliserte seg.

Vi kan en redusere offentlige utgifter, dels utgifter til statlig og kommunalt konsum og dels overføringer til private

Man klarte ikke å få arbeidskraft flyttet tilbake igjen uten gå vegen om en betydelig oppgang i arbeidsledighet.

Handlingsregelen

I forslaget til statsbudsjettet for 2010 valgte regjeringen å bruke mer oljepenger enn handlingsregelen tilsier. Steinar Strøm tror det kan bli vanskelig å gå tilbake til strammere rammer i statsbudsjettet.

– Det kan gjøre at det vil ta lengre tid å komme tilbake til en handlingsregel som sier at en bare skal bruke fire prosent realavkastning av statens pensjonsfond utland.

For å unngå hollandsk syke og å opprettholde en sunn økonomi, påpeker professoren viktigheten av riktig rentesetting.

– Rentenivået må verken være for lavt eller for høyt. I 2002-2003 ble renten holdt for høyt noe som styrket kronen og gjorde livet vanskeligere for eksportkonkurrerende bedrifter.

I den senere tid, 2004-2006 og nå er renten så lav at den fyrer opp et høyt privat konsum. Det meste av økte konsumetterspørselen retter seg mot det norske hjemmemarkedet, noe som presser opp lønninger og skviser ressurser bort fra eksportkonkurrerende bedrifter.

Medisin mot hollandsk syke

Likevel tror professoren det er politisk mulig å holde seg innenfor handlingsregelen i fremtidige budsjett.

– For det første kan fondet øke som

følge av økte verdi på aksjer og obligasjoner, noe som nettopp har skjedd. Dermed vil fire prosent avkastning være et større kronebeløp. For det andre kan oljepri-sene stige slik at mer penger kommer inn på fondet i 2010 enn det en antok i budsjettet for 2010.

Vi bruker så mye oljepenger innenlands at eksportkonkurrerende bedrifter går dukken

Dersom ikke fondet øker mer enn antatt, finnes det andre alternativer til gunstig børsutvikling og gode olje- og gasspriser. Det tredje alternativet er en gammel slager.

– Man kan en øke skatter og avgifter slik at budsjettbalansen styrkes og

rden

som vil føre til at privat konsum går ned. En god kandidat til økte skatter er økt skatt på bolig.

Det fjerde alternativet vil etter alle solemerker føre til politisk storm.

– Vi kan en redusere offentlige utgifter, dels utgifter til statlig og kommunalt konsum og dels overføringer til private.

Trygdebølgen

Når Steinar Strøm ser inn i glasskulen med 10 års perspektiv, er det trygdebølgen han er mest bekymret for på norsk økonomis vegne. Fra 2009 til 2010 øker Folketrygden de budsjetterte utgiftene i statsbudsjettet med hele 30 milliarder kroner, til 272 milliarder kroner. Det er nesten en tredjedel av statsbudsjettet. Siden 1995 har

andelen uføretrygd i arbeidsfør alder økt fra åtte til 11 prosent. Samtidig er eldrebølgen like rundt hjørnet.

– Det viktigste er å få ned utgifter til syketrygd og uføretrygd, samt gi eldre et insentiv til å utsette full pensjonering. Den nye pensjonsreformen er bra i denne forbindelse. Men en kan jo gå lengre og oppheve helt 70 års aldersgrensen og la pensjonering for folk over 70 til å bli en sak mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, slik den nye pensjonsreformen legger opp til i privat sektor.

Professor Strøm håper partene i arbeidslivet kan samarbeide om dette.

Det er all grunn til å tro at fagorganiserte i offentlig sektor ombestemmer seg og går inn for ordningen i privat sektor.

Det viktigste er å få ned utgifter til syketrygd og uføretrygd

Steinar Strøm: Professor Steinar Strøm foreslår ulike tøffe kurer mot hollandsk syke.

fakta

CV

- Sosialøkonom og samfunnsdebattant
- Cand Oecon ved Universitetet i Oslo 1968
- Professor i økonomi ved Universitetet i Oslo siden 1976
- Professor i økonomi ved Universitetet i Torino siden 2003
- Gjesteprofessor ved en rekke Universiteter
- Styreleder i Vista Analyse
- Rådgiver i Finansdepartementet 1976-1998
- Har ledet og sittet i en rekke offentlige utvalg
- Har utgitt over 60 publikasjoner

Brunvoll i

Brunvoll AS i Molde kan på mange måter fungere som et barometer på om næringslivet er rammet av hollandsk syke.

TEKST: THOMAS SCHANCE

FOTO: RUNE STOLTZ BERTINUSSEN

Brunvoll AS produserer propellsystemer for manøvrering av skip. De 250 ansatte i bedriften omsetter for 750 millioner kroner i året. 70 prosent av dette eksporteres. Ledelsen i Brunvoll AS mener noe av styrken i norsk eksportnæring ligger i evnen til å bli best i verden på smale segment i markedene. Brunvoll AS ville ikke vært et foretrukket valg blant ledende skipsverft i land som Brasil, Korea og Kina dersom de ikke nettopp var verdensledende innenfor sitt segment.

En stor utfordring for bedriften er manglende stabilitet i rammebetingelsene fra myndighetene og det økende offentlige forbruket. Som eksportbedrift vil de være blant de første til å oppleve effekter fra en eventuell hollandsk syke.

Verdiskapning

Administrerende direktør i Brunvoll AS, Terje Dyrseth, har bitt seg merke i at regjeringen bruker mer penger enn handlingsregelen tilsier. Han er også kritisk til hvordan disse midlene brukes.

– Handlingsregelen er en god regel, men bruken må holdes innenfor fire prosent og pengene må brukes på de formålene de var tiltenkt når mandatet ble fastlagt.

Dyrseth presiserer.

– Midlene var ment til å effektivisere verdiskapningen i landet. De skulle gå til formål som stimulerer produksjon og sysselsetting, bla. utdanning og infrastruktur. Nå går det i det store offentlige sluket, kommenterer direktøren.

Terje Dyrseth har ikke helt sansen for argumenter som «dette har vi råd til, vi bor jo tross alt i verdens rikeste land.» Det er ikke oljepengene som gjør oss rike, men verdien av arbeidet vårt.

– Dersom alle i Norge tok ferie i et år, ville vi vært konkurs før året var omme.

Valutakurs

Som eksportbedrift er Brunvoll AS prisgitt ulike rammebetingelser som omgivelsene gir dem og som de ikke kontrollerer selv. Lange kontrakter med oppgjør avtalt i utenlandsk valuta er en utfordring når de største kostnadene betales i norske kroner.

– Eurokursen er ikke så verst, men vi kan ikke leve med dollarkursen slik den er i dag.

Utenom USA eksporterer Brunvoll Thrusters, til land i Sør-Amerika og Asia der oppgjør i amerikanske dollar er vanlig.

– Når dollarkursen synker 20 prosent mot krona får vi 20 prosent lavere pris på våre produkter.

Terje Dyrseth mener regjeringen har lagt for mye vekt på oljeindustrien og oljepengene, og for lite vekt på annen industri som skal bidra til å finansiere norsk velferd i fremtiden.

– Men jeg har god tro på vår nye finansminister. Han er jo gammel regnskapsfører og snur på krona!

Drømmescenario

Direktøren har flere gode forslag på boka dersom han skulle styre skuta i finansdepartementet, med eller uten hjelp fra bedriftens propellsystemer.

– For å hevde oss i konkurransen med andre nasjoner med lavere

Direktør i Brunvoll Thrusters, Terje Dyrseth, har god tro på norsk industri dersom verdiskapning blir høyere prioritert av myndighetene.

frontlinjen

kostnadsnivå, trenger vi det beste og mest effektive utstyret. For å få dette til trenger vi blant annet verdens beste avskrivningsregler. Vi har blant Europas dårligste avskrivningsregler, kommenterer Dyrseth.

Direktøren ivrer også for å fjerne skatten på arbeidende kapital, som også er konkurransevridende siden utenlandske konkurrenter slipper denne belastningen.

Brunvoll AS er et lokalt familieeid selskap, der eierne er vanlige lønnsmottakere. Aksjene deres er nærmest illikvide og låst opp i verdien av produksjonsmidlene. Likevel beskattes de og vurderes på samme måte som likvide aksjer på børsene. I ytterste konsekvens kan dette føre til at de tvinges til å selge, selv om familien fortsatt ønsker lokalt eierskap og lokal produksjon.

– Hvordan kan eierne våre betale 250.000 kroner i årlig formueskatt når de kanskje har en inntekt på 350.000 kroner i året? Enten må de selge seg ut av selskapet, eller så må selskapet utbetale utbytte til eierne. Skattbart utbytte som firmaet allerede har skattet av, legger direktøren til.

På vegne av norsk industri ville Dyrseth heller gjerne sett at disse midlene hadde blitt holdt i bedriftene slik at de kunne brukes til nødvendige investeringer. Utbyttet bedriften årlig utbetaler beløper seg på fire - fem millioner kroner.

– Hvor mye av såkornet skal vi egentlig skusle bort, spør Dyrseth.

Sykelønn

Dyrseth er ingen stor fan av arbeidsgiveravgiften, men ser ikke på denne som den største trusselen mot norsk industri. Direktøren håper regjeringen tør å gjøre noe med sykelønnsordningen, selv om det innebærer synet av en LO-

leder som banker skoen i talerstolen.

– Vi må være forsiktige med å sy puter under armene på folk. De enorme utgiftene og økningen i utgiftene til sykelønn og uførepensjon er ikke bærekraftige. Arbeidstakeren må yte sin skjerv og det må enkelt og greit lønne seg å jobbe, legger Dyrseth til.

I Brunvoll AS er man veldig opptatt av å beholde den unike kompetansen som de ansatte representerer.

– Mye kan gjøres i bedriftene for å redusere sykefraværet. Våre tiltak for å forbedre arbeidsmiljøet har redusert sykefraværet til ca 3,4 prosent. Tilsvarende tall i det offentlige ligger gjerne opp til 10 og 15 prosent.

Patriotisme

Direktøren ser også mange fordeler med å drive industri i Norge.

– Vi har et høyt utdanningsnivå i Norge, det er mange operatører med høyt kompetansenivå og i vår bransje har vi et nært forhold til et veldig godt maritimt miljø.

Men Dyrseth er ikke sikker på om bedriften hadde holdt seg i Norge dersom de hadde hatt finansielle og ikke lokalpatriotiske eiere.

– Det er en god del patriotisme inne i bildet. Hos våre eiere er det også et ønske om å drive industri og tradisjoner videre. Det samme ser jeg mange andre steder rundt om i landet, legger direktøren til.

Terje Dyrseth har altså ikke mistet troen på norsk industri.

– Det er mulig å produsere i Norge gjennom verdensledende operative prosesser. Vi har fortrinn i høy kompetanse innenfor smale segment i markedene. Men vi trenger myndigheter som prioriterer og belønner verdiskapning, konkluderer direktør Terje Dyrseth.

Økonomidirektør i Brunvoll AS, Olav Myrland, har brukt Finale årsoppgjør og Finale driftsoppgjør siden 1993.

OECD advarer N

OECD er bekymret for Norges overforbruk av oljepenger. Organisasjonen maner til offentlige innstramminger.

TEKST: THOMAS SCHANCHE

To ganger i året utgir OECD (organisasjonen for samarbeid og utvikling) sine analyser av hovedtrekkene i den økonomiske utviklingen og den økonomiske politikken til de ulike medlemslandene. Analysen som ble

utgitt 19. november 2009, var den mest positive på lenge for de aller fleste medlemslandene. Spesielt for Norges del, som OECD tror kan være blant de første som kommer seg ut av finanskrisen. Men likevel finner ekspertene hos OECD skjær i sjøen.

Innstramminger

OECD slår fast at norsk økonomi er i ferd med å friskmelde seg. Mye på grunn av ulike tiltakspakker, har Norge et relativt stabilt arbeids- og boligmarked. Dette er blant de viktigste markørene for en sunn økonomisk situasjon. Men nettopp på grunn av at finanskrisen ser ut til å gå mot slutten, mener organisasjonen norske myndigheter bør stramme inn. Norsk økonomi generelt har ikke behov for ytterlig stimuli, i følge organisasjo-

Norge

Analytikerne ved OECDs hovedkvarter på Château la Muette i Paris, anbefaler Norge å redusere offentlige utgifter.

nen. OECD ser med bekymring på at regjeringen bruker mer penger enn handlingsregelen på fire prosent av oljefondet tilsier. Derfor anbefaler OECD innstramminger i offentlig forbruk i tiden som kommer.

Ekspertene ved OECD tror Norge vil være blant de første til å komme helskinnet gjennom finanskrisen, men maner likevel til moderasjon.

fakta

- Organisation for Economic Co-operation and Development eller Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling på norsk forkortet OECD, er en internasjonal organisasjon av industriland. OECD er en videreføring av OEEC (Organisation for European Economic Co-operation), som ble opprettet i 1948 for å gjennomføre Marshallhjelpen. OEEC ble erstattet av OECD i 1961 med USA og Canada som nye medlemmer. OECD-kretsen består i dag av 30 land som kjennetegnes ved velutviklet markedsøkonomi og demokrati samt et relativt høyt inntektsnivå. Europakommisjonen deltar også i arbeidet sammen med EUs medlemsstater.
- Bidrag til OECDs budsjett, som er på rundt to milliarder kroner årlig, er basert på medlemslandenes økonomiske størrelse.

fakta

Følgende land er medlemmer av OECD:

- Australia
- Belgia
- Canada
- Danmark
- Finland
- Frankrike
- Hellas
- Irland
- Island
- Italia
- Japan
- Luxembourg
- Mexico
- Nederland
- New Zealand
- Norge
- Polen
- Portugal
- Slovakia
- Spania
- Storbritannia
- Sveits
- Sverige
- Sør-Korea
- Tsjekkia
- Tyrkia
- Tyskland
- Ungarn
- USA
- Østerrike

Rentenivå vs konkurranseevne

Blant flere trusler mot norsk økonomi, frykter Kredittilsynsdirektør Bjørn Skogstad Aamo effekten høy rente kan få for norsk konkurranseevne.

TEKST: THOMAS SCHANCHE
FOTO: BJØRN SIGURDSON

Kredittilsynsdirektøren frykter også en boligboble. Fortsatt. I et foredrag for representantskapet i OBOS 7.

november om finanskrisen internasjonalt og i Norge, tok direktør Bjørn Skogstad Aamo til orde for en tettere oppfølging av bankenes utlånspraksis.

– Norske banker ga i flere år mange lån utover 100 prosent av boligverdien. En undersøkelse i vår viste tegn til en mer nøktern utlånspraksis, selv om hvert femte lån til kjøp av bolig gikk utover boligverdien.

Blant tiltakene for å dempe ustabilt boligmarked og boligkjøpernes lånelyst er økt rente, økt boligslett og økt andel rentebinding i lånemassen. I følge direktøren vil økt rente generere negative konsekvenser.

Gratisgevinster

Det lave rentenivået reduserer risikoen ved å gå inn i boligmarkedet. Det samme gjør gunstige skatteregler. Skogstad Aamo mener renten etter skatt minst må svare til prisstigningen

dersom ikke «alle» skal satse på gratisgevinster i boligmarkedet.

– Med dagens skattesystem må boligglånsrentene være på 5-6 prosent for å hindre nye boligbobler. Med lave renter internasjonalt, kan et slikt rentenivå true konkurranseevne og arbeidsplasser, advarer Kredittilsynsdirektøren.

– Det er derfor behov for å se på skattereglene. Regjeringens justeringer i boligtakseringen går i riktig

Norske banker ga i flere år mange lån utover 100 prosent av boligverdien

Kredittilsynsdirektør Bjørn Skogstad Aamo mener lånekunder i større grad bør sikre seg selv gjennom å binde boliglånsrenten.

retning, men større reformer i skattesystemet bør også vurderes.

Rentebinding

Både internasjonale og norske erfaringer viser at boligmarkedet lett kan bli utsatt for sterke svingninger som igjen kan forstyrre hele økonomien. Det var en uansvarlig utlånspraksis i USA, der lån ble gitt til folk uten betalingsevne, i tillit til at boligprisene stadig skulle øke, som utløste den internasjonale finanskrisen.

Den høye boliggjelden til mange husholdninger i Norge, sammen med økte renter og usikkerheten

knyttet til finanskrisen, førte høsten 2008 til et dramatisk omslag både i boligmarkedet, i kjøp av biler og varige forbruksgoder. De økonomiske ringvirkningene var store og negative før rentereduksjoner og omfattende offentlige tiltak igjen fikk sving på økonomien.

Skogstad Aamo mener lånekunder i større grad bør sikre seg selv.

– Dersom for mange har «lån til pipa» får vi sårbarhet og negativ flokkatferd i boligmarkedet i perioder der folk er engstelige for høyere renter eller økt arbeidsledighet. Et større innslag av rentebinding, slik at flere

Krav til kapital for boliglån bør være høyere enn tapsstatistikk for enkeltlån kan tilsi

har faste i stedet for flytende renter, vil redusere sårbarheten.

Stabile rammer

Kredittilsynsdirektøren maner bankene til en mer restriktiv utlånspolitikk overfor boliglånskunder. Han ser boliglån i en macroøkonomisk sammenheng.

– Kapitaldekningsreglene bør ta hensyn til at boligmarkedet har en sentral rolle for finansiell stabilitet og makroøkonomien. Krav til kapital for boliglån bør være høyere enn tapsstatistikk for enkeltlån kan tilsi. Dette kan bety at kapitaldekningsreglene og spesielt bruk av bankenes interne modeller, varig bør suppleres med andre krav til kapital i forhold til boliglån eller samlede utlån.

Kredittilsynet har gjennom flere år foretatt undersøkelser og fulgt med i bankenes utlån til boligformål. Direktøren varslar konsekvenser dersom finansinstitusjonene er for slappe med kredittpolitikken.

– Bankenes utlånspraksis for boliglån må følges tett i tiden framover. Dersom neste undersøkelse av boliglån viser tilbakefall til svært høye utlånsgrader i forhold til boligverdiene, bør en også vurdere innføring av reguleringer eller andre tilsynsmessige tiltak.

Med lave renter internasjonalt, kan et slikt rentenivå true konkurranseevne og arbeidsplasser

BrukerForum med mors

BrukerForum 2009: Etter å ha fått gode faglige innspill, fikk deltakerne brukt sine sanser på vinkurs og trent lattermusklene under festmiddagen.

TEKST OG FOTO: ASTRI EDVARDSEN

Nærmere 70 Finale-brukere tok turen til Holmen Fjordhotell i Asker for å være med på årets BrukerForum. Deltakerne fikk presentert nyheter i FINALE Årsoppgjør versjon 22, og oppdatering på ulike emner innenfor de ulike systemene. Eksterne foredragsholdere var administrerende direktør i Merkantilservice, Tom R.

Aasnes, og faglig leder i Skattebetalerforeningen, Gry Nilsen. Aasnes foredro om effektiv avstemming og dokumentasjon med FINALE Avstemming, og Nilsen kom med nyheter og avklaringer i fritaksmetoden.

Vinkurs

Etter første dags faglige agenda, kunne deltakerne ta en tur innom hotellets spa-avdeling og la seg kurse

i vinsmaking. Hotellets hovmester og kursholder Kemal hadde sitt vinpensum friskt i minne. Han tok forsamlingen med inn i den toscanske vinverdenen. Farge, lukt og smak ble vurdert på ulike viner laget av chianti og brunello-druer. Mange fikk også flere gode tips av kursholderen om hvilke viner de burde kombinere med yndlingsmaten.

Stand up-show

Underholdningen på kveldens festmiddag snek seg inn med maten. Tre retter ble servert av flere ungjenter og en mann. Jentene var stille og tilbakeholdne, mens mannen både

Først serverte standupkomiker Øyvind Loven middag på uortodoks vis. Forsamlingen var intetanende. Etter å ha avslørt sin egentlige rolle, holdt han et mer «tradisjonelt» show.

Fornøyde deltakere og arrangører

Både de ansatte i Finale Systemer og årets deltakere er tilfredse med avviklingen av forumet, oppsummerer Britt Solli, kontorsjef i Finale Systemer.

– Vi har fått mange tilbakemeldinger, og kun positive. Alle virker fornøyde med både det faglige og det sosiale, og hotellet også. Den sosiale delen med kelner fra Stand Up Norge var en stor suksess!

For de som allerede lurer på hvor neste års BrukerForum skal være, røper Solli at Color Line-fergen til Kiel er meget aktuell.

Administrerende direktør i Finale Systemer, Eivind Simonsen, underholdt også under festmiddagen med flere morsomme historier.

4 på BrukerForum

– Hvilken verdi har BrukerForum for deg?

– BrukerForumet er kjempeflott! Det faglig er vært veldig nyttig, og foredragsholderne er flinke. Jeg har blitt oppmerksom på gamle ting som jeg burde kunnet, og fått en del nye tips. Det blir nyttig når jeg kommer tilbake på jobb. Så synes jeg at FINALE Avstemming virker svært snedig. Det er et supert system for regnskapsførerne og for oss revisorer!

Tone Melgård, Revisorshuset AS i Oslo.

– Jeg lærer masse, og får mange småtips som er greie å ha med seg. Det gjør at jeg kan jobbe mer effektivt. Jeg pleier å knote litt for meg selv. I tillegg er det verdifullt å treffe andre i samme bransje.

Morten Lundsrud, Banco Management AS i Bærum.

– For meg ligger verdien i å bli oppdatert på nye ting, og få en del gode tips som gjør det lettere å bruke Finale. Jeg har spesielt sett fram til å høre om notebruk i Finale. Det er flott å få denne inputen rett før årsoppgjøret!

Gunvor Hodnugseth, Hallingregnskap AS i Gol.

– BrukerForum gir nyttige oppdateringer og informasjon. Jeg har sett fram til nyheter om FINALE Årsrapport, og tips i forhold til FINALE Avstemming.

Jan-Roger Jenssen, Varanger Regnskap i Vadsø.

om snert!

konverserte og flørtet med middagsgjestene. Utpå kvelden viste det seg at den morsomme og heller uortodokse kelneren var standupkomiker Øyvind Loven. Han hadde gjennom middagen rukket å bli godt kjent med middagsgjestene, og konkluderte med at dette – til hans store overraskelse – var en festlig forsamling av regnskapsførere og revisorer. Loven hadde så et mer tradisjonelt stand up-show og kom med mange vittigheter. Blant annet gjorde han parodi på Rolv Wesenlund som mange syntes å like. Deeo!

FINALE Avstemming får revisorskryt

Deltaker på BrukerForum, revisor Jørgen Fredriksen, ser stor nytte i å kunne ta ut data fra kundes regnskaps-systemer gjennom FINALE Avstemming.

Fredriksen arbeider i det store revisor-firmaet BDO. På dette forumet har han for første gang fått presentert FINALE Avstemming og han liker det han ser.

– FINALE Avstemming strukturerer data for deg, og ikke minst får du en fin innholdsfortegnelse på kontonivå, sier Fredriksen.

For ham som revisor er det mer nyttig at regnskapsførere bruker Finales programmer for årsrapportering og avstemming, enn at de utformer denne type regnskap manuelt i PDF-filer og Excel-ark.

– Vi revisorer kan få tilgang til å ta ut data fra kundens regnskapssystemer. Dataene kan brukes i revisjons-øyemed, ikke bare med tanke på balanse.

«Matnyttig» forum

BDO har vært kunde av Finale Systemer i fire år, og Fredriksen har prioritert å delta på BrukerForum flere ganger.

– Jeg har vært på alle forumene siden vi begynte med Finale bortsett fra ett år og da var jeg i Beijing, forteller han.

– Dette brukerforumet har vært veldig matnyttig – både med tanke på bruk og muligheter i programmet, men også teoretisk: man har vært inne på skatteproblematikk og regnskapslov og regler. Ellers er det veldig, veldig hyggelig her. Å snakke med andre i samme bransje og utveksle erfaringer er artig. Jeg har truffet igjen flere jeg har møtt på tidligere forum.

Jørgen Fredriksen i BDO har fått sansen for FINALE Avstemming.

Effekt

Merkantilservice AS får «ting til å stemme» raskere gjennom å bruke FINALE Avstemming.

TEKST OG FOTO: ASTRI EDVARDSEN

Hovedfunksjonene i Finales avstemmingsprogram er avstemming, spesifikasjon, dokumentasjon, arkivering og distribusjon.

– Gjennom bruk av FINALE Avstemming automatiseres kryssing av kontoer og utfylling av skjemaer, forklarer Tom R. Aasnes, administrerende direktør i Merkantilservice. Han forteller videre at programmet også forenkler dokumentasjon av balanse, gir systematisk arkivering, samt en enklere utsending til revisor. Alt dette er tidsbesparende og høyner kvaliteten.

Unngår manuelt mas

– Kjernepunktene i et regnskapsbyrå som Merkantilservice er automatisert bilagsføring, avstemming og dokumentasjon. Tidligere var selve avstemming- og dokumentasjonsdelen et manuelt mas! sier direktøren. Merkantilservice har flere kontorer i Troms fylke og hovedsetet er i Tromsø. Samlet har bedriften 30 konsulenter og 400 kunder. En stadig større del av Merkantilservice sin aktivitet går nå på avstemming og dokumentasjon,

Tidligere var selve avstemming- og dokumentasjonsdelen et manuelt mas!

iv avstemming

FINALE Avstemming forenkler prosessen med avstemming og dokumentasjon, ifølge Tom R. Aasnes, administrerende direktør i Merkantilservice.

ettersom det stilles strengere krav til regnskap og bokføring.

– Vi har regnet ut at vi bruker ca. 23 prosent av tiden vår til å avstemme og dokumentere regnskapet. Hvis vi halverer denne tiden, dobler vi vårt resultat gitt at vi tar samme honorar hos kundene.

God respons fra revisorer

Nylig initierte Merkantilservice til møter med revisorer for å snakke om kravene som stilles til regnskapsførere, og om bedriftens praksis med avstemming.

– Tilbakemeldingen fra dem var at dette er kjempemessig – det de får

Vi har regnet ut at vi bruker ca. 23 prosent av tiden vår til å avstemme og dokumentere regnskapet. Hvis vi halverer denne tiden, dobler vi vårt resultat gitt at vi tar samme honorar hos kundene.

oversendt er strukturert og enkelt å finne fram i, sier Aasnes.

Så forteller han at han som flerårig kvalitetskontrollør i NARF har vært innom mange regnskapskontorer, og merket en mangel på gode avstemmingsystemer.

– Jeg så også ved flere tilfeller enorme mengder papir, noe som gir dårlig effektivitet. Elektronisk lagring er det miljømessig riktige og mest effektive. Hos oss er «standardprinter» pdf-creator, sier Aasnes.

Tilleggsgevinst

– Hvis man bruker FINALE Avstemming sammen med FINALE Rapportering, får man en effektivisering og synergi med FINALE Årsrapport. Det er en smart tilleggsgevinst, nevner direktøren. Personlig har Aasnes brukt Finale systemer siden versjon 1.0. Han minnes gangen han introduserte Finale for sin far, som også er regnskapsfører.

– Min gamle far hadde regnskapskontor i 30 år. Jeg installerte Finale på hans kontor og printet ut noen papirer mens han sto og så på. Da sa han «Nei, har du sett! Der kom et skjema med tall på!»

Nyheter presentert p

Skjema

RF1059 er et nytt skjema som håndteres i FINALE Investor. I dette kan det registreres utenlandske og ikke-børsnoterte aksjer.

Informasjonskanal

FINALE Online er en nyvinning som skal gi presis info akkurat når det er behov for det. Når du jobber i et Finale-program, vil Finale Systemer kunne publisere kortfattede meldinger som kan hjelpe deg med en spesi- fikk problemstilling. Dette forutsetter at du har standard internett-tilkob- ling. Ifølge utviklingssjef Frank Mikal- sen vil FINALE Online være i funksjon i alle Finale Systemers applikasjoner framover.

Klientoversikten

I klientoversikten er nå søkemotoren forbedret. For eksempel finner søke- motoren nå søkeord midt i klientnavnet. Endringen gjelder alle produkter unntatt FINALE Skatt og FINALE Investor.

Firmaopplysninger

Et selskaps organisasjonsnummer og opplysninger hentes fra foretaksre- gisteret i Brønnøysund. Dette er en funksjonalitet i alle produkter unntatt FINALE Skatt og FINALE Investor.

Tilleggsvariable

Ved registrering av tilleggsvariable kan det velges hvor mange kolonner som skal vises. Form- ler vises som en siste kolonne i oppsettet dersom antall kolonner er mindre enn 12.

Dette gjelder FINALE Årsoppgjør, FINALE Rapportering og FINALE Konsolidering.

Tilleggsposter

Ved søk etter standardkonto, eksem- pelvis STD1561, i kontofeltet kommer første konto med henvisning til denne kontoen opp. Det er også mulig å søke i kontotekster og få opp første konto med søkeordet i kontonavn.

Aksjonærdatabasen

Aksjonæropplysninger importeres fra Altinn. Det dekker følgende mulige behov:

- Oppretter hele aksjonærdatabaser med opplysninger fra offentlige aksjonærregisteret.
- Sjekker adresseopplysninger mot aksjonærregisteret.
- Kontrollerer om opplysninger er feil i forhold til aksjonærregisteret.

Altinn

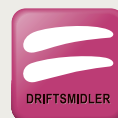
Meldinger som vises i Altinn er ytterli- gere forbedret. Det er gjort endringer på hva som utheves i meldinger for å forbedre synligheten av det som er viktig.

Markedsdirektør Ola Odden presenterte Finale-nyheter for b

Regnskapsmessige avskrivninger

Saldogruppe H og I er konvertert til saldo- gruppe J. Dette er en ny funksjonalitet for import av driftsmidler fra FINALE Driftsmidler. For FINALE Rapportering må funk- sjonen utføres i FINALE Årsoppgjør, og deretter hente driftsmidler fra FINALE Årsoppgjør til FINALE Rapportering.

å BrukerForum 2009

brukerne.

Skatteberegning

- Eget skillekort i skatteberegningen for tre prosents inntektsføring av skattefrie inntekter etter fritaksmetoden.
- Inntektsføring av neste års utbytte er flyttet fra post 165 til post 71 i forskjellsskjemaet.
- Tiltakspakke for 2008/2009 med underskudd for 2009 mot overskudd i 2008 og 2007.
- Funksjonsendringer.
- Nye poster i selvangivelsen.
- Selvangivelsen starter med underskudd pr 1.1. etter at anvendelse av tiltakspakke for 2008 er trukket fra.

Redigering av offentlig regnskap

Lagring av egendefinerte standard-noter er betydelig forenklet og flyttet inn som en funksjon direkte i programmet. Videre skal noter uten linjehenvvisning bli skrevet ut. Noter som ikke skal skrives ut må slettes.

Personinntekt

Ny linje for saldogruppe J. Denne behandles som de øvrige saldogrupperne.

Saldoavskrivninger

Saldoskjemaer i gruppene H og I til gruppe H og I samt 40 prosent er konvertert til gruppe J.

Eiendomsfunksjonen

- Reglene for fastsettelse av formuesverdi på næringseiendom ved utleide eiendommer er aktuelle for alle selskaper. Unntakene er børsnoterte selskaper, heleide datterselskaper av børsnoterte selskaper og selskaper heleid av skattefrie institusjoner etter skatteloven § 2-30.
- Reglene for formuesverdi på utleid næringseiendom gjelder også for personlige selskaper.
- Overføring av verdier til FINALE Skatt og automatisk vasking av ligningsverdier i FINALE Skatt mot utleide eiendommer i RF-1098.

Automatiske valideringer

- Valideringer av egenkapitalen i aksjeselskaper er forbedret.
- Det gis feilmeldinger på forhold som disponeringsfunksjonen får problemer med. For eks saldo på både STD 2050 annen egenkapital og STD 2080 udekket tap.
- Valideringer av driftsmidler også forbedret.
- Det gis blant annet ikke beskjed om manglende kontoopplysninger på driftsmidler som ikke blir avskrevet.

B

Returadresse:
Finale Systemer as
Postboks 2207, 9268 Tromsø

*Vi ønsker våre kunder og
forretningsforbindelser en riktig
God Jul og et godt Nyttår*

